

Mensenhandel in en uit beeld

Cijfers vervolging en berechting 2008-2012

Inleiding

Op 21 december 2012 presenteerde ik de cijfermatige rapportage “Mensenhandel in en uit beeld”. De rapportage bevat een analyse van beschikbare cijfers over mensenhandel uit de periode 2007-2011. Onderdeel van de rapportage zijn cijfers over vervolging en berechting van verdachten van mensenhandel. De meest recente data over de vervolging en berechting van verdachten van mensenhandel over het jaar 2012 zijn thans beschikbaar. Met het oog op belangrijke debatten in het parlement over prostitutie en mensenhandel heb ik besloten om de analyse van de kerncijfers alvast beschikbaar te stellen. Op deze wijze kunnen alle betrokkenen bij deze debatten beschikken over de meest recente cijfermatige informatie. Het volledige cijfermatige onderzoek wordt in de volgende cijfermatige rapportage opgenomen. Het is de verwachting dat die rapportage begin 2014 gepubliceerd wordt.

Het beeld uit de meest recente cijfers is dat de ingezette stijging van bij het Openbaar Ministerie ingeschreven mensenhandelzaken zich doorzet. Ook het aantal afgedane mensenhandelzaken en het aandeel veroordelingen voor mensenhandel door de rechter neemt toe.

In mijn rapportage “Mensenhandel in en uit beeld” heb ik aangegeven dat de prioriteit die mensenhandel de afgelopen jaren bij verschillende instanties heeft gekregen van invloed is geweest op het groeiend aantal geregistreerde zaken. We zien dus meer mensenhandel. We kunnen echter niet concluderen dat mensenhandel toeneemt in Nederland. Ik verwacht een positief effect van de Wet regulering prostitutie en de specialisatie van rechters in mensenhandelzaken.

Mijn dank gaat uit naar het WODC voor het aanleveren van de gegevens.

C.E. Dettmeijer-Vermeulen,
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

OM-cijfers mensenhandel (vervolging en berechting)

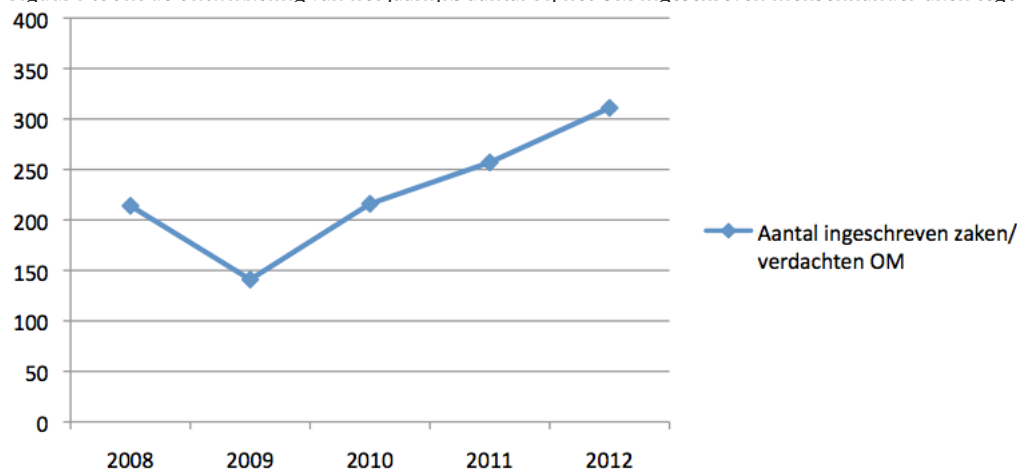
Tabel 1 Kerngegevens mensenhandelzaken OM/ZM 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Ingeschreven mensenhandelzaken OM	214	141	216	257	311
Afgehandelde mensenhandelzaken OM	270	179	206	252	338
- w.o. dagvaarding (mede) voor mensenhandel	186	117	151	176	239
- w.o. dagvaarding voor uitsluitend overige feiten	7	10	4	7	9
Afgedane mensenhandelzaken ZM	143	132	136	133	153
- w.o. veroordeling (mede) voor mensenhandel	75	66	80	80	109
- w.o. veroordeling voor uitsluitend overige feiten	32	43	27	19	14

Het is als gevolg van de redactie van het wetsartikel (273f Sr) helaas onmogelijk om op grond van lid- en subonderdelen een onderscheid te maken tussen uitbuiting binnen de seksindustrie, uitbuiting binnen andere sectoren en uitbuiting met het oogmerk van orgaanverwijdering.

1 Ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM

Figuur 1 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken tegen

individuele verdachten.

Figuur 1 Aantal ingeschreven zaken/verdachten OM (2008-2012)

In totaal gaat het in de weergegeven periode (2008-2012) om 1.139 bij het OM ingeschreven zaken. Gemiddeld gaat het dus om ongeveer 230 zaken per jaar. Er is nu drie jaar achter elkaar sprake van een toename van het jaarlijks aantal ingeschreven mensenhandelzaken. In de afgelopen vier jaar is het aantal dan ook meer dan verdubbeld, van 141 zaken in 2009 naar 311 zaken in 2012. Het aantal van 311 zaken in 2012 betreft zelfs het grootste aantal mensenhandelzaken vanaf in ieder geval het jaar 2000.¹ Aangezien mensenhandelzaken erg van elkaar kunnen verschillen in onder meer de benodigde inspanningen door opsporingsinstanties, zegt

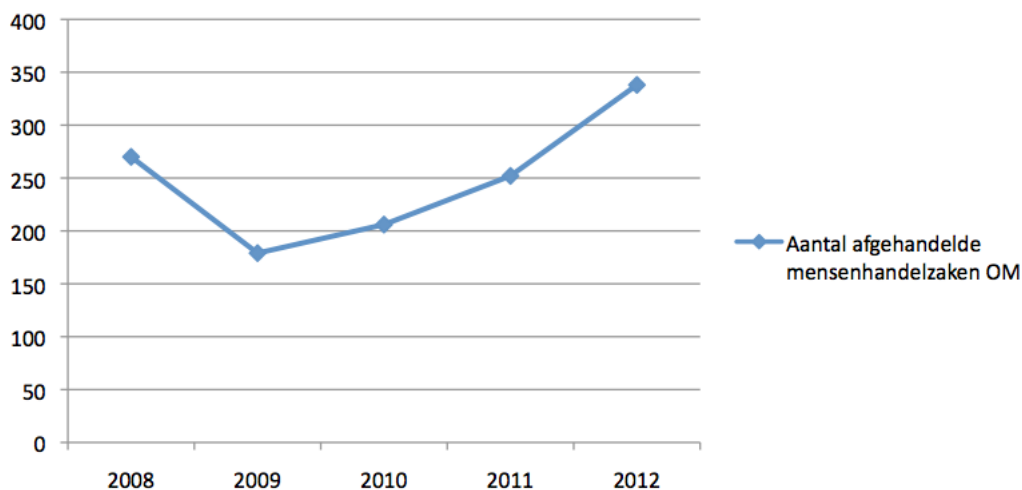
¹ 2000: 139, 2001: 130, 2002: 200, 2003: 156, 2004: 220, 2005: 138 (NRM8, p. 204, Tabel B3.22), 2006: 202 (NRM2012a, p. 29, Tabel B3.1), 2007: 281 (NRM2012f, p. 307, Tabel B3.3.1).

het aantal bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken in een jaar niet per se iets over de aanpak van mensenhandel in dat jaar.²

2 Afgehandelde mensenhandelzaken door het OM

Figuur 2 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal door het OM afgehandelde mensenhandelzaken.

Figuur 2 Aantal afgehandelde zaken OM (2008-2012)

Het OM heeft in de weergegeven vijf jaren (2008-2012) in totaal 1.245 mensenhandelzaken afgehandeld. Het gemiddelde ligt dus op ongeveer 250 zaken per jaar. Ook hier is vanaf het jaar 2009 ieder jaar sprake van meer mensenhandelzaken (van 179 afgehandelde mensenhandelzaken in 2009 naar 338 afgehandelde mensenhandelzaken in 2012). De 338 afgehandelde zaken in 2012 is het grootste aantal sinds in ieder geval het jaar 2000.³ Het aantal afgehandelde zaken in een jaar kan niet worden afgezet tegen het aantal ingeschreven zaken in datzelfde jaar, het aantal ingeschreven zaken en het aantal afgehandelde zaken betreffen namelijk geen cohort. Immers, niet alle zaken worden in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM afgehandeld.

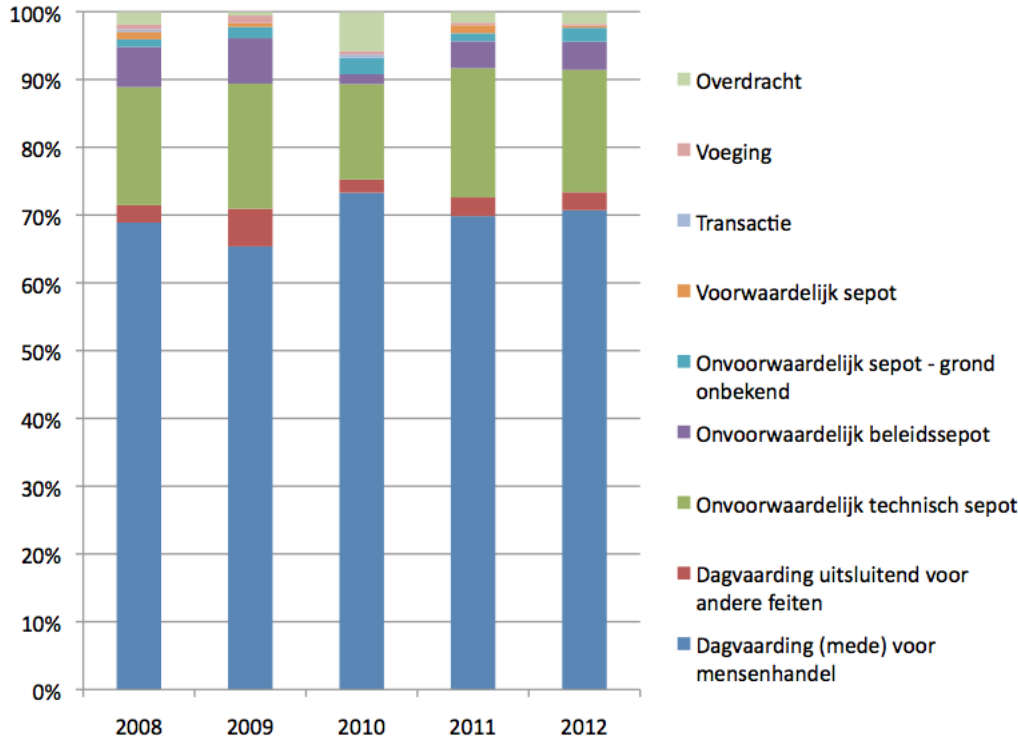
2 Daarnaast betreft één mensenhandelzaak bij het OM een zaak tegen een individuele verdachte terwijl één mensenhandelzaak bij de politie meerdere verdachten kan betreffen. Wanneer de politie in een bepaald jaar bijvoorbeeld inzet op kleinschalige mensenhandelpraktijken die leiden tot mensenhandelzaken met een klein aantal verdachten per zaak, dan kan dit resulteren in een kleiner aantal ingeschreven mensenhandelzaken bij het OM.

3 2000: 93, 2001: 159, 2002: 163, 2003: 175, 2004: 246, 2005: 132 (NRM8, p. 211, Tabel B3.28), 2006: 194 (NRM2012a, p. 31, Tabel B3.6), 2007: 176 (NRM2012f, p. 309, Tabel B3.3.4).

3 Door het OM afgehandelde mensenhandelzaken naar afhandeling

Figuur 3 laat zien op welke manier het OM de totaal 1.245 mensenhandelzaken heeft afgehandeld.

Figuur 3 Afgehandelde zaken naar afhandeling (2008-2012)

In gemiddeld bijna drie kwart (73%) van alle zaken heeft het OM besloten te dagvaarden en in bijna een kwart (24%) van de gevallen is onvoorwaardelijk geseponeerd. Andere afhandelingen zijn bijna niet voorgekomen. Binnen de gedagvaarde zaken (N: 906=100%) is meestal (mede) voor mensenhandel gedagvaard (869=96%) en incidenteel uitsluitend voor andere feiten (37=4%). Indien onvoldoende uitzicht bestaat op een veroordeling omdat bijvoorbeeld onvoldoende bewijs aanwezig is, zal gekozen worden voor een technisch sepot. Indien van vervolging wordt afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend, zal gekozen worden voor een beleidssepot.⁴ Hierbij kan worden gedacht aan – onder meer – gronden die samenhangen met het gepleegde feit (bijvoorbeeld: oud feit, gering aandeel in het feit) of met de persoon van de verdachte (bijvoorbeeld: verdachte onvindbaar). Wanneer sprake is van onvoorwaardelijke sepots (N: 294=100%) gaat het vooral om technische sepots (218=74%).⁵ Het aandeel beleidssepots binnen onvoorwaardelijke sepots varieert tussen de 8% in 2010 en de 25% in 2009.

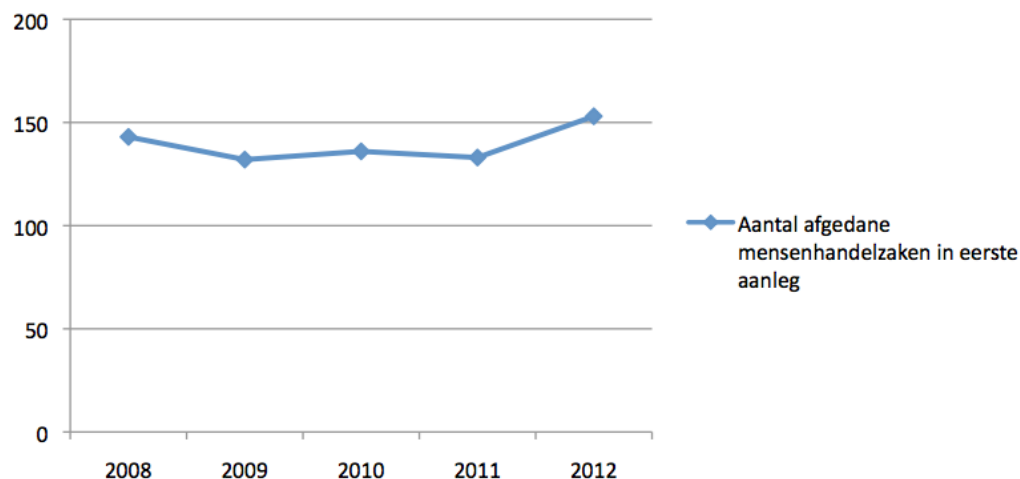
⁴ Opportuniteitsbeginsel, art. 167lid 2 Sv en Aanwijzing gebruik sepotgronden (2009A016), *Stcr.* 2009, 12653.

⁵ Gemiddeld is in 7% van de onvoorwaardelijk geseponeerde zaken de sepotgrond niet geregistreerd en dus onbekend, uiteenlopend van 5% in 2008 en 2011 tot 14% in 2010.

4 In eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken

Figuur 4 toont de ontwikkeling van het aantal in eerste aanleg afgedane zaken.

Figuur 4 Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2008-2012)

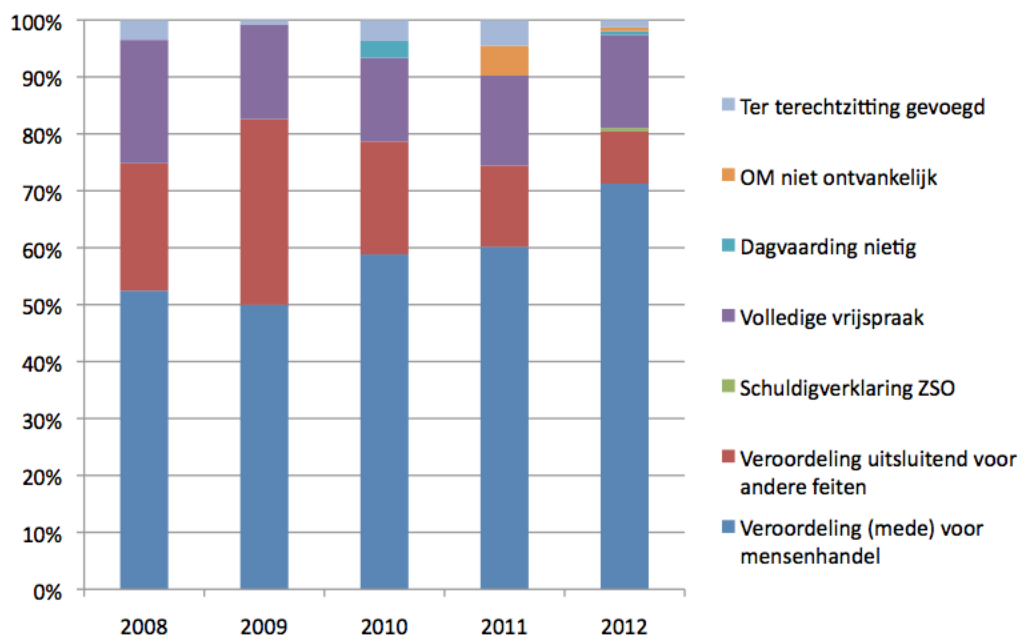
In de weergegeven periode heeft de rechter in eerste aanleg 697 mensenhandelzaken afgedaan. Dit komt neer op een gemiddelde van ongeveer 140 zaken per jaar. Het jaarlijks aantal afgedane zaken fluctueert tussen de 132 zaken in 2009 en de 153 zaken in 2012. De 153 afgedane zaken in 2012 is het grootste aantal sinds in ieder geval het jaar 2000, al scheelt dit maar heel weinig met het jaar 2004 (151 afgedane zaken).⁶ Het aantal in eerste aanleg afgedane zaken in een jaar kan niet worden afgezet tegen het aantal door het OM met een dagvaarding voor mensenhandel afgehandelde zaken in datzelfde jaar, het aantal afgehandelde zaken OM en het aantal afgedane zaken ZM betreffen namelijk geen cohort. Immers, niet alle zaken worden in het jaar van dagvaarding door het OM ook door de rechter in eerste aanleg afgedaan.

⁶ 2000: 84, 2001: 85, 2002: 95, 2003: 115, 2004: 151, 2005: 115 (NRM8, p. 213, Tabel B3.30), 2006: 98 (NRM2012a, p. 32, Tabel B3.8), 2007: 115 (NRM2012f, p. 314, Tabel B3.3.9).

5 In eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken naar afdoening

Figuur 5 laat zien met welke beslissingen de rechter in eerste aanleg de 697 zaken heeft afgedaan.

Figuur 5 In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2008-2012)

Gemiddeld heeft 59% van de in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken tot een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel geleid.⁷ In 36% van alle afgedane zaken is vrijgesproken ten aanzien van alle ten laste gelegde mensenhandelfeiten (19% betreft een vrijspraak voor de mensenhandelfeiten maar een veroordeling voor uitsluitend andere delicten dan mensenhandel en 17% betreft een volledige vrijspraak). In totaal is eenmaal een verdachte schuldig verklaard zonder oplegging van straf of maatregel, zijn negentien zaken ter terechtzitting gevoegd, is vijf keer de dagvaarding nietig verklaard en is het OM acht keer niet ontvankelijk verklaard.

In voorgaande cijfermatige rapportages van de rapporteur werd opgemerkt dat in het tijdsbestek 2004-2009 het percentage veroordelingen voor mensenhandel met maar liefst 25% was gedaald (van 75% in 2004 naar 50% in 2009).⁸ In 2010 was voor het eerst sprake van een duidelijke relatieve stijging naar 59%⁹ en in 2011 is dit ongeveer gelijk gebleven (60%). In 2012 zien we wederom een forse stijging in het aandeel mensenhandelveoordelingen (naar 71%). Hiermee is het jaar 2012 weer enigszins vergelijkbaar met de periode 2000-2006 waarbij het aandeel mensenhandelveoordelingen varieerde tussen de 69% in 2003 en de 79% in 2002.¹⁰

7 Ook binnen deze 59% kan sprake zijn van vrijspraken voor ten laste gelegde mensenhandelfeiten. Immers, indien één ten laste gelegd mensenhandelfeit bewezen is verklaard, geldt een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel. Het is dan tegelijkertijd mogelijk dat de verdachte ten aanzien van overige ten laste gelegde mensenhandelfeiten is vrijgesproken. Zie voor informatie over 'volledige' en 'gedeeltelijke' veroordelingen voor mensenhandel NRM2012d, p. 36, Tabel 2.

8 Zie NRM2012a, p. 12 en NRM8, p. 130.

9 De uitspraak van de Hoge Raad in de Chinese Horecazaak eind 2009 (HR 27 oktober 2009, L/N B17099), welke sindsdien heeft geresulteerd in relatief meer veroordelingen in overige uitbuitingszaken, verklaart de toename in 2010 overigens niet (zie NRM2012a, pp. 12-13).

10 2000: 73%, 2001: 79%, 2002: 72%, 2003: 69%, 2004: 75%, 2005: 71% (NRM8, pp. 214-215, Tabel B3.31), 2006: 70% (NRM2012a, p. 33, Tabel B3.9), 2007: 63% (NRM2012f, p. 315, Tabel B3.3.10).

6 Conclusie

In het jaar 2012 zijn bij het OM het grootste aantal mensenhandelzaken ingeschreven (311) en zijn door het OM tevens het grootste aantal mensenhandelzaken afgehandeld (338) – zelfs wanneer dit vergeleken wordt met de periode vanaf het jaar 2000. Het aandeel dagvaardingen voor mensenhandel binnen het totaal aantal door het OM afgehandelde mensenhandelzaken is in de periode 2008-2012 ongeveer gelijk gebleven (gemiddeld 70% variërend tussen de 65% in 2009 en de 73% in 2010).

In lijn met voorgaande ontwikkeling heeft de rechter in eerste aanleg in 2012 de meeste mensenhandelzaken afgedaan (153), welk aantal overigens maar weinig verschilt van het jaar 2004 (151). Het aandeel veroordelingen voor mensenhandel (dat in de periode 2004-2009 met maar liefst 25% was gedaald) is in 2010 en wederom in 2012 flink toegenomen (naar 71%). Hiermee is het jaar 2012 weer enigszins vergelijkbaar met de periode 2000-2006 waarbij het aandeel mensenhandelveroordelingen varieerde tussen de 69% in 2003 en de 79% in 2002.

Literatuur

NRM8: Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2010). *Achtste Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.

NRM2012a: Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012a). *Kwantitatieve gegevens over (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken in de periode 2006-2010*. Den Haag: BNRM.

NRM2012d: Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2012d). *Mensenhandel. Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2012. Een analyse*. Den Haag: BNRM.

NRM2012f: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012f). *Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage (2007-2011)*. Den Haag: BNRM.